

DOĞUMDAN ÖLÜME KÖYDE SOSYALİZASON

DOĞUM

Doğum, bebeğin ana rahminden sağ salim kurtularak soluma, kalp çarpması, kol ve bacak hareketleriyle canlı yaşam belirtileri göstermesidir.

Hamamköy'deki kadınların hepsi gebe kalmış, ortalama olarak 18-19 yaşları arasında ve genellikle evlendikten 4-5 ay sonra hamile kalarak doğum yapmışlardır. Kürtaj, düşük ve ölü doğum olaylarına çok ender rastlanmakla birlikte doğum yapan kadınların büyük kısmı en az bir kere evlat acısı yaşamışlardır. Köyde evlatlık çocuk edinme adeti yoktur.

Çocuk sahibi olmak ve özellikle erkek çocuk dünyaya getirmek kadınların prestijini artırır. Doğan çocuğun olumsuz özelliklerinin, hamilelik sırasında annenin yapmış olduğu hareketlerden kaynaklandığı gibi bir batıl itikat vardır.

Hamamköy'de kadınlar, ya hastanede doğum yapıp bir iki gün içinde eve dönmekte ya da ebe, kaynana ve eltinin yardımıyla evde doğum yapmaktadırlar. Bebek anne sütüyle beslenmekte, 40 gün süreyle kundaklanmaktadır. Kundağın süresi, mevsime ve doğan bebeğin kilosuna göre değişir.

Köyde genelde ilk doğan çocuklara erkek ise büyükbabanın, kız ise babaannenin adı verilmektedir.

Çocuk 1-2 yaşına gelene kadar altı üçgen bez ve naylonla bağlanmaktadır. 1.5 yaşından sonra tuvalet alışkanlığını kazandırmak için çocuğa sürekli çişinin olup olmadığı sorulmakta, sık sık tuvalete tutulmaktadır.

Seyrek de olsa hamile kalamayan veya sık düşük yapan kadınlar bulunmaktadır. Bu durumda kadın, Sağlık Ocağı veya Devlet Hastahanesin'e kontrole götürülmekte aynı zamanda Hocaya götürülmekte her iki yerin tavsiyeleri de uygulanmaktadır. Olumsuz neticelerde son çare erkeğin doktora görünmesidir. Hamamköy'deki kadınlar, aile planlamasından haberdar olmakta ve genellikle hap ve spiral kullanmaktadırlar. (Resim:165-166)

SÜNNET

Müslümanlığın gereği olan sünnet, erkek çocuktaki üreme organını ucundaki derinin çepeçevre kesilmesidir. Dini olduğu kadar hijyen açısından da yapılması gerekli bir operasyondur. Genelde 5-10 yaş arasında, diplomalı sünnetçi veya doktor tarafından genelde evde yapılmaktadır. Sünnet olacak çocuğa ekonomik imkana göre şapka, pelerin, gömlek, ceket, pantolon, ayakkabı, terlik, uzun gömlek, pijama, maşallah, asa alınmaktadır. genelde sünnet olan çocuğun yatağı süslenir, çocuk gezdirilir, düğün yapılır. Nadiren sünnet kınası yapan ve mevlut okutanlar da vardır. Düğünlere davet kapı kapı dolaşılıp haber verilerek yapılır. Düğünde misafirlere yemek verilir. Sünnet olan çocuğa, para, altın, saat takılır. Son dönemlerde fotoğraf çektirenler de vardır.

DÜĞÜN VE EVLİLİK AŞAMALARI

Hamaköy'de evlilik aşamaları: Eş seçimi, tahkikat, kız isteme, söz, nişan alışverişi, nişan, kına, düğün ve düğün sonrasıdır.

Eş seçimi genelde görücü veya erkeğin beğenip ailenin istemesiyle gerçekleşmektedir. Köyde herkes birbirini tanıdığından tahkikat yapan çok az kişi vardır. Kız evine münasipse 3-5 gün içinde gelelim diye haber gönderilmekte, kız istendikten sonra da kız tarafı uygun görmüyorsa olumsuz cevap tanıdıklar aracılığıyla gönderilmektedir.

Söz kesimi kız evinde yemek verilerek başlar. Sonra tutu adeti yerine getirilir. Kız abisi oğlan babasına tepsi içinde mendil ya da havlu tutar. Mendilin alınması söz alındı demektir. Mendili alan tepsiye zamanın basılmış en büyük parasını bırakır. Tepsi tüm erkek ve kadınlara tutulur ve toplanan para kız tarafına bırakılır. Düğünün ne zaman ve nasıl yapılacağı kararlaştırılır.

Söz kesiminden az bir zaman sonra oğlan ve kız evi ilçeye alışverişe gider. Urba kaldırmak olarak adlandırılan bu alışverişte genelde gelinlik, kumaş, elbise ve kıza takılacak takılar alınır ve bunlar kararlaştırılan nişan gününde herkese sergilenir.

Hamamköy'de kız çocukları 12 yaşından itibaren iplik oyası öğrenerek annelerinin de yardımıyla, çeyizleri için danteller hazırlamaya başlar. Çeyiz sandığında çarşaf, yastık başı, dantel, örme paspas, masa örtüsü, iç çamaşırı bulunur. evlilik zamanı kız tarafı çek-yat, halı, fırın gibi şeyler alır. Genelde erkeğin baba evine yerleştiğinden erkek tarafı yatak odasını hazırlar.

Nişan kız evinde, oğlan tarafından yollanan malzemelerin pişirildiği bir yemekle başlar. Sonra oğlan evine gidilir gelin herkesin elini öper. Kaynana beraber aldıkları takıları gelinine takar. Kız evi gelinin sağ tarafına, oğlan evi ise sol tarafına aldığı takıları takar. İlçeden alınan elbiseler ve bilhassa Kütahya'ya özgü 8m kumaştan yapılan simli kadife şalvar ipe asılarak teşhir edilir. Daha sonra herkes oynar.

Düğünden bir hafta önce kına gecesi düzenlenir. Yengesi gelinin başına kına yakar, bu arada kuruyemiş dağıtılan kişiler bir hafta boyunca gelin ve çevresini yemeğe çağırırlar. Her gidilen evde kına yakılır. Cuma günü gelinin annesi ana kınası denen son kınayı yakar.

Hamamköy'de bütün evliliklerde Cuma başlayıp Pazar biten 3 günlük düğün yapılır. Cuma gecesi bölme-vurma adeti vardır. Damat ve sağdıç kız evinin önüne bir odun atar. Gelin simli kadife şalvarını giymiştir. Gelinle damat ve çoğunlukla kadınlar karşılıklı oynarlar. Cumartesi kız hamamı günüdür. Sabah kız tarafı erkek evindeki odayı kızın çeyiziyle süslerler. Sonra gelin ve bütün kadınlar hamama gider. Kızın başındaki kına yıkanırken eğlenilir ve çörekler yenir. Hamamdan sonra gelin bir araba üstünde köyde dolaştırılır. Hisarcık'tan gelen süsleyiciler, kadın akraba ve arkadaşlarının saç ve makyajlarını yaparlar. Ücret, Cumartesi kız tarafından, Pazar oğlan tarafından verilir. Bu arada oğlan evi kız evini yemeğe çağırır. Yemekten sonra kız tarafı evine döner. Cumartesi akşamı oğlan tarafından bazı erkekler kadın kılığında kız tarafına gelirler ve oyunlar oynanır. Sonra kız tarafı oğlan evinden kuru kına alır. Bunun bir kısmı kızın arkadaşlarına dağıtılır. Konuklar dağıldıktan sonra yengesi kızın ellerine ve ayaklarına kına yakar. Pazar günü gelin alma töreni vardır. Süsleyici kız evindekileri süslerken damat da sağdıçıyla ilçeye traşa gider. Kız evinde hazırlanan gözleme ve kızarmış tavuğun bir kısmı evine götürmesi için gelin kıza, bir kısmı da heybe içinde kaynanaya verilir. Pazar ikindide, oğlanın erkek akrabaları kızın evinde oturduğu odanın kapısına dayanıp gelini isterler. Pazarlıktan sonra kapı açılır. Kızın erkek akrabaları kıızı ve yengeyi taksiiye bindirirler. Bu arada toplanan

dilenci paraları bir mendile sarılarak kızın koynuna konur. Gelin konvoyu köyü biraz dolaşır oğlan evine varır. Evde imam nikahı kıyıldıktan sonra damat ve erkekler yatsı namazını kılmaya camiye giderler. Eve dönüşte salma adeti yerine getirilir. kapıda bekleyen sağdıça gelin bir but bir gözleme verir.

Pazartesi sabahı kızın yengesi yatak kaldırmaya erkeğin evine gelir. Yenge damat yada gelinin çarşafa attığı parayı toplayıp kayınvalideye kızın bakire olduğunu müjdelir. Kız bakire değilse, boşanma işlemlerine başlanarak baba evine geri gönderilir. Yatak kaldırma işleminden sonra yeni çift akrabalara el öpmeye giderler, eğlence ve oyunlar devam eder.

Hamamköy'de çok ender görülen boşanmada sebep genellikle kayınvalide-gelin geçimsizliğidir.

ASKERE UĞURLAMA

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan her erkeğin yapmakta zorunlu olduğu ordu hizmeti gurur verici bir olay olduğu kadar evlenebilmenin de bir şartıdır. Erteleme sebebi yoksa 20 yaşına gelen erkek, askere gider.

Erkek akraba ve arkadaşlara yemek verilir ve bu eğlencede toplanan para asker olacak gence, asker ocaklarında eğlenecekleri bir gün harcanmak üzere verilir. Bir iki gün önce camide mevlut okutulur, büyüklerin elleri öpülerek vedalaşılır ve bütün köy halkı tarafından köyün çıkışına kadar uğurlanır. Asker eve dönünceye kadar bir giysisi yıkanmaz ve gittiği gün ev süpürülmez. Asker köye döndüğünde aile kurban keser ve Kur'an kursuna bağış yapar.

HACCA UĞURLAMA

Kurban bayramı süresince gerçekleştirilen hac olayı, hacca gidecek kişinin 15 gün önceden akrabaları tarafından yemeğe davet edilmesiyle başlar. Hacca gidecek kişiye uğur parası verilir. Bu kişi de akraba ve tanıdıklara bir ziyafet verir. Hoca, bir gün önce köylüleri camiye toplayarak hacca gidecek kişiyle helallaşmalarını sağlar.

DİNİ BAYRAMLAR

Hamamköy'de de Ramazan ayının sonunda Ramazan veya Şeker Bayramı, bilahare de Kurban Bayramı kutlanır.

Ramazan ayında bir engeli olmayan herkes oruç tutar. Orucun bozulduğu iftar vakti herkes ailesiyle ve yakınlarıyla yemek yer. Sahur zamanını haber vermek için köyde davulcu dolaşır. Ramazan'ın bitiminde 3 gün Şeker Bayramı kutlanır. Birinci günün sabahı erkekler bayram namazını camide kırlar. Bu arada herkes bayramlık kıyafetlerini giymiştir. Cami dönüşü büyüklerin elleri öpülür, küçüklere para ve mendil gibi hediyeler verilir. Erkekler köy odalarında bayramlaşırlar ve evlerinden getirdikleri yemekleri birbirlerine ikram ederler. Kadınlar, köydeki kendi akrabalarını ziyaret ederler ve evlerine gelen ziyaretçilere şeker ikram ederler.

Köylüler, genellikle ikindi namazından sonra mezarlık ziyaretleri yaparak dualar okurlar.

Kurban Bayramı da sabah namazından sonra kılınan bayram namazıyla başlar. Mali durumu elverişli olanlar kurban kesip dağıtırlar. Bayram ziyaretleri yapılır. Bayramın ikinci ve üçüncü günleri gene mezarlık ziyaretleri yapılır.

Kadir Gecesi'nde Hamamköy'de erkekler ve kadınlar birlikte camiye giderler. Caminin hocası bu gecenin önemini belirten konuşmalar yapar, halka öğütler verir. Camiden çıkan herkes evine döner ve tüm gece dua etmeye devam ederler. Kur'an okunarak vakit geçirilir. Bu mübarek gecede edilen duaların ve dile getirilen isteklerin yerine geleceğine inanılır.

KÖYDE BATIL İNANÇLAR

Hamamköy'de en çok nazar, büyü ve yağmur duasına inanılır.

Nazara gelme inancı yaygın olup özellikle çocuklara nazar boncuğu takılmaktadır. Ayrıca üzerlik otu köze atılarak tütürülür ve kişinin yüzü dumana tutularak nazarın bozulduğuna inanılır. Üç dört çörek otu tanesinin kıyafetin içine ilıştırılmasıyla kişinin nazardan korunacağı düşünülür. Çörek otlu ekmeğin de şeytan kovduğuna inanılır. Hocaya muska yazdıranlar da vardır.

Büyü yaptırmak veya yapılan büyüü bozdurmak isteyenler hocaya giderek büyü yaptırmaktadırlar. Sevgilik, soğukluk, hastalık gibi büyüler yapmak ve bozdurmak yaygındır. Hocalar yaptıkları büyü karşılığında ücret alırlar.

Hamamköy'de **Yağmur Duası** çok az uygulanır. En son 16 yıl önce yapıldığı söylenmiştir. Yağmur duası yapılacağı gün herkes evinden un, su, tuz, buğday gibi malzemeler getirerek geniş bir alanda toplanır. Büyük ateşler yakılarak gözlemeler yapılır, kazanlarda buğday kaynatılır ve bu bütün köy halkına, etraftaki köylere ve yoldan geçenlere dağıtılır. Bu arada caminin hocası dualar okur.

Ayrıca köyün ve ilçenin çevresinde, kışın kira vererek ev tutan, yazın boş alanlarda çadır kurup kapı kapı dolaşarak yiyecek isteyen çingeneler vardır. Köylüler, çingenelerin bedduası tutar korkusuyla bu kişilerin istediklerini verir.

ÖLÜM

Hamamköy'de de bu hazin olayın yükü akraba ve komşularla paylaşarak geçirilir. Ölü mümkün olduğu kadar çabuk toprağa verilir. Ölü camiye getirilerek gusulhanede, kadın ise kadın imam ve köylü kadınlarla; erkek ise köylü imam ve erkekler tarafından yıkanır.

Olay camiden sala verilerek tüm köye duyurulur. Cenaze gömüleceği gün tabut cami avlusundaki musalla taşına yerleştirilir. Öğle veya ikindi namazını takiben cenaze namazı kılınır. Tabut erkeklerin omuzunda mezarlığa taşınır. Defin işleminden sonra imam yasin okuyup ölen hakkında iyi şeyler söyler, sonra mezar kapatılır. Cenaze sırasında ve gün boyunca kadınlar mezarlığa gitmezler.

Cenazenin arkasından helva dağıtılır, hayır yapılır, yedinci gece akrabalara yemekli mevlut verilir, 52. gece burun duası yapılır ve gene dua okunarak yemek verilir.